

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare DUMINECA

<p>Prețul Abonamentului : Pentru Austro-Ungaria pe an . . 10 coroane " " " " pe 1/2 an . 5 " " România și străinătate pe an 14 franci " " " " pe 1/2 an 7 "</p>	<p>Prețul inserțiunilor : Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 cor.</p>	<p>Corespondințele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ” eară banii de prenumerațiune și inserțiuni la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș</p>
--	---	---

† Arhiducele Carol Ludovic.

În numărul trecut am anunțat moartea Arhiducelui Carol Ludovic, moștenitorul tronului. Acum dăm câteva date biografice.

Reposatul Arhiduce s'a născut la 30 Iuliu 1833 în Schönbrunn.

Educația îi a fost condusă de contele Heinrich Bombelles.

La anul 1852 s'a dus în Galiția pentru însușirea praxei în cele administrative și a petrecut acolo doi ani. La anul 1855 a fost denumit de locuitor în Tirol și Voralsberg.

La anul 1856 s'a căsătorit cu Margareta, fica regelui din Saxonia, carea însă peste un an a repausat în Monza, în etate de 18 ani.

Sub greutatea acestei lovituri s'a dus la Roma, unde a petrecut mai multă vreme, de unde s'a reîntors numai la anul 1859 și și-a reocupat postul în Tirol.

La 1861 s'a retras și s'a stabilit în Graz.

La 1873 a fungat ca patronul esposiției universale din Viena.

A protejat și artele. A fost protector al academiei de știință din Cracovia, iar dela 1877 încoace membru onorariu al academiei de științe din Viena.

Mult interes a arătat față de crucea roșie, a cărei pătron substitut a fost.

A doaua oară s'a căsătorit la anul 1862 la Veneția cu arhiduceasa Annunciata, carea și ea a repausat la anul 1871.

Cu actuala văduvă, Maria Teresia, ducesă de Braganza, s'a căsătorit la anul 1873.

În armată a avut rangul de general de cavalerie. Afară de acestea a fost protoprietariul alor 3 regimente, unul austro-ungar, unul rusec și altul german.

Cu curtea rusească sta în relațiuni amicale foarte intime. Era designat să reprezente pe Maie-

statea Sa, împătatul și regele nostru, la festivitățile de încoronare ale țarului din vara aceasta.

La curtea germană încă a fost de mai multe ori în misiuni. Era și proprietariu ungar.

Din prima căsătorie n'a avut prunci.

Din căsătoria a doaua i-au rămas 4 copii: 3 feciori și o fată; cel mai mare este Francisc Ferdinand, moștenitorul de tron presumpțiv, născ. la a. 1863. Din căsătoria a treia iau rămas doauă fete.

Remășițele decedatului Arhiduce s'au așezat cu mare pompă Vineria trecută în biserica Capușinilor din Viena.

Adresa de condolență

a episcopatului bisericei greco-orientale române, din incidentul decedării arhiducelui Carol Ludovic.

Maiestatea Voastră Cezaree și Apostolică-Regescă!
Preagrațioase Doamne!

Cu adâncă mișcare în suflet și cu inimă sfâșiată de durere am primit eu și episcopatul bisericei gr. orientale române din patrie împreună cu totalitatea organelor, cler și mireni, părtași în guvernul bisericesc, nunciul trist despre pierderea, care tocmai sub decursul sărbătorilor iubire o ați îndurat Măestatea voastră, preainaltă casă domnitoare, întreaga monarhie, în special patria și biserica noastră, prin neașteptată decedare în ziua de ieri a Alteței Sale cesaree și regesci a Domnului Arhiduce Carol Ludovic, carele era cel mai aproape de tronul preainalt și de glorioasa coroană regală.

În durerea noastră adâncă pentru aceasta pierdere mare, toată atențiunea ni-o atrage asuprași cazul trist; momentul surprinderii șguduitoare ne înneacă graiul, și un singur simț deprimătoriu ne preocupă, care ne revoacă în sufletul nostru o serie întreagă de perderi grave, ce le-a suferit de un timp încoaci

preainalta casă domnitoare și cu ea toți supuși credincioși ai Măiestatei voastre, tocmai când basa cea mai sigură a speranțelor noastre pentru consolidarea statului și pentru binele comun o căutăm în întărirea internă e prea înaltei case domnitoare, cea cu inimă pentru fericirea popoarelor sale.

Când îmi iau voia cu acestea a depune preamilit la treptele tronului preainalt al Măiestății Voastre și în numele clerului și poporului întreg cele mai sincere simțuri dureroase ale episcopatului acestei biserici asupra casului de doliu neașteptat, cu sentimentele nealterabile de fidelitate și alipire omagială către Măiestatea Voastră implor și imploră cu toții grația lui Dumnezeu, celui ce dirige soarta principilor și a popoarelor: ca pe Măiestatea Voastră cu prea înalta casă domnitoare și cu monarhia înteagă, să Ve mângăie în aceasta pierdere mare cu darurile sale cele abundante și să Ve ferească pentru totdeauna de asemenea lovituri neașteptate.

Care de altmintea rămân cu cea mai profundă reverență omagială

În Sibiu la 20 Maiu, 1896.

Al Măiestății Voastre

credincios supus:

Arhiepiscop și metropolit gr. or. rom.

Miron Romanul m. p.

La „dotațiunea preoților“

Ați binevoit a da cuvântul preoțimei noastre, ca să se pronunțe relativ la dotațiunea preoțimei și ați și publicat deja câțiva articli în cauza aceasta.

Am citit acești articli și am ajuns la convingerea, că cei mai mulți dintre preoți recunosc lipsa, trebuința organizării dotațiunei preoțesci după anumite forme pre motivul, că prin introducerea legilor noi politice bisericesci s'a sgduit subsistența noastră. Nici unul însă nu recunoaște, că în proporțiune cu scărițarea venitelor noastre scade și simțul religios la popor tot mai tare, și că prin urmare, cum am putea lupta mai cu succes la consolidarea religiosității și moralității la poporul nostru, o temă care în prima linie ar trebui să ne preocupe de o potrivă pre toți membrii tagmei preoțesci. Sau să nu recunoaștem noi cu toții că precând înainte de asta cu 30—40 de ani se spoveduiau $\frac{1}{3}$ parte din numărul sufletelor a creștinilor noștri astăzi abia se spoveduesc 3—4% la suta de creștini. Pre când atunci era foarte rar cas de doncubinat, astăzi nu se mai face mulți scrupuli din aceea, că e cununat sau necununat cine-va ș. a.. Oare din acestea nu e evident, că noi dăm înapoi în religiositate și mergem cu pași repezi spre barbarism? Se nuși cugete cineva, că eu aș fi hotărit în contra îmbunătățirii stărei noastre materiale, căci cine n'ar vrea se aibă venite cât de multe. Dacă însă noi

în prima linie ne vom ocupa numai cu aceasta, neglijând cultivarea simțului religios, atunci ușor putem să ajungem după 50—100 de ani ca poporul se numai aibă lipsă de noi.

Astăzi nu mai e destul numai slujba la biserică, când omenimea pașește înainte pre calea culturii, ci trebuie pre lângă slujbă a se și esplica poporului cele cetite și cântate în biserică. Și oh! ce cuvinte dulci, ce cuvinte mângăitoare cuprind în sine toate cântările și rugăciunile. Așa însă am ajuns, că slujba merge ca o mașinerie fără a face o impresiune mai afundă în inima creștinului. La cei vechi era datina, ca în totdeauna după evanghelie se ținea poporului câte o vorbire. Oare astăzi se fie superfluu aceasta?

Sustin deci ca recerință indispensabilă din partea noastră cultivarea simțului religios pre toate căile și cu toate mijloacele. Și aceasta numai să voim și o putem face, dacă ne'ncetat vom vesti cuvântul lui Dzeu și vom fi însuși model creștinilor întru toate. Când odată ne va succede, ca în fiecare comună se avem preoți, — nu atât învățați, cât mai vartos petrunși de religiositate și sfințenie și dacă aceștia se vor și osteni întru a învăța și lumina poporul în credința creștinească, făcând pre creștini tot mai mult să recunoască lipsa și trebuința unui părinte sufletesc, atunci e imposibil ca creștinii se nu recunoască, că vrednic e lucrătorul de plata sa. —

Noi pascem turma cuvântătoare și turmă se ne denege oare resplata? apoi asemenea turma nu mai e vrednică nici de păstori. Și atunci dacă totuși alții ne-ar năimi se o pzim nici n'am mai fi aceea ce trebuie se fim, adecă păstori adevărați ci năimiți, iar năimitului nu fi este grijă de oi, că năimit este, vede lupul venind și lasă oile și fuge. —

Eu sum de părerea aceea, că în prima liniă se ne îngrijim de consolidarea simțului religios-moral și spre acest scop ar fi bine deacă preoțimea noastră s'ar organiza în conferințe preoțesci tractuale ținând ședințe în toată luna odată, căci și așa fi vezi pre cei mai mulți preoți, cu deosebire unde centrele protopiatelor sunt în orașe, ti vezi uneori și de mai multe ori pre săptămână venind la orașiu. În săptămâna luminată apoi se se țenă o conferință generală. În aceste conferințe apoi se se pertracteze lucruri referitoare la consolidarea și întărirea religiosității și moralității la poporul nostru.

În linia a doua apoi putem se ne îngijim și de îmbunătățirea stărei noastre materiale. — Sciut este, că turma cuvântătoare, afară de fosta graniță militară, și pre unele locuri și în provință, unde dă bir în bani sau în natură, afară de competențele stolarie, nu contribue cu alte dări pentru susținerea preoțimei. Baza fundamentală, din grația împărătească, o formează sesiunile parohiale. Aceste sunt menite esclusiv pentru dotațiunea preoțimei parohiale, ce din timp în timp păstorește respectiva parohie.

Aceste au să formeze și în viitoriu baza dotațiunii preoțesci. E drept, că Ven. Sinod eparhial voind se asigureze o pensiuine oare care pentru vedu-vele și orfanii preoților, precum și pre seama preoților deficienți, au decretat venitul sesiunilor dela parohiile reduse spre acel scop pentru un anumit timp, neavând alt isvor de venit spre crearea acelui fond, dar după expirarea acestui timp trebuie să se readucă sesiunile la mențiunea lor, avută în vedere și de Veneratul Congres național bisericesc și care este îmbunătățirea stărei materiale a preoțimei. Dar oare ce vor face acele parohii unde nu sunt sesiuni parohiale reduse?

În scopul acesta ar fi bine deacă de nou s'ar însărcina D. D. protopresbiteri să constăteze de nou cu comitetele parohiale a fie cărei comune din tractul seu venitele adevărate, încopciate cu fie care parohie; aceasta se poate face foarte ușor cu ocaziune ținerii esamenului anual, și venitul, ce ar întrece să se destineze spre crearea unui fond, din interesele căruia să se îmbunătățiască dotațiunea preoților din parohiile slabe. Tot în chipul acesta se poate regula și dotațiunea protopresbiterilor. Iar ce se atinge de ajutoriul de stat acela numai prin Ven. Consistoriu s'ar putea primi și împărți. Noi preoți nu putem și nu e ertat se îl primim direct dela guvern, căci atunci am fi slugi la doi domni, când sau pre unul vom iubi și pre altul vom uri seau de unul ne vom ținea și de altul ne vom lăpăda.

Forurile noastre competente ar face bine dacă s'ar ocupa mai de aproape cu aceste teme, care taie afund în viața poporului nostru până nu va fi prea târziu.

Isaia Popoviciu
paroh gr. or.

Apel

Membrii comitetului parohial din Hezeriș ni trimitte spre publicare următoarele:

Precum în timpurile vechi păgâne singurul adăpost, singurul loc de mângăere sufletească al creștinilor după multele suferințe și necazuri a fost sânta biserică, tocmai așa și acum în aceste timpuri critice, amenințătoare și egale — putem zice — în suferințe pentru creștinii acestei țeri și în special pentru noi Români iarăș numai sânta biserică prin cântările și rugăciunile dumnezeiesci alungă necazurile cele multe sufletesci și trupesci, ce avem să le îndurăm noi Români; numai în sânta biserică se tolerează dulcea noastră limbă, cu toate că și aci necuratul a voit și voiesce să-și bage spurcatele-i ghiare; numai din sânta biserică câștigă poporul nostru sămânța nutritoare pentru sufletul său: morala, care e indispensabilă pentru esistența sa. S. scriptură ne învață, că un popor fie acela cât de cult, fără base temeinice de morală e tocmai ca

și o casă zidită pe năsip; precum aceasta nu poate rezista tempestațiilor, neavând basă destul de tare, nu poate dura mult, ci se ruinează repede, așa și acela (poporul fără morală) în timpuri grele de ispită trebuie se peară. Despre aceasta ne dovedesce „Istoria universală“, din care putem vedea, câte popoare imorale, sëlbatice, inculte au perit fără a lăsa chiar nici urmă.

Dacă ne interesăm deci de soartea poporului nostru, dacă voim să înainteze în cultură, voim să devină un popor evlavios — scurt zis — dacă voim să existe, trebuie să grijim, ca ss. noastre biserici să fie tot-deuna într'o stare bună, să corespundă într'adevăr intru toate scopului lor măreț, să impună creștinului chiar prin exteriorul său; însăș zidirea să fie un monument grandios. Dacă unui cadavru de om i-se redică monument imosant, cu cât mai vërtos o s. biserică, un locaș al Dumnezeului celui viu, dela care toate le avem câte le avem. Astfel dar ar trebui se fie toate ss. noastre biserici.

Acestei recerințe s. biserică gr. or. română din comuna Hezeriș — în diecesa Caransebeșului, protopresbiteratul Logojului — cu durere trebuie să mărturisim, că nu corespunde din cauza: că e de tot ruinată, lipsindu-i chiar și turnul, resturnat fiind de viforul cel mare din vara anului trecut (1895). Cu repararea din nou s'ar spesa foarte mult și n'ar folosi nimic, fiindcă biserică e mai toată putredă (e de lemn) și e și prea mică și poporul acestei comune fiind foarte evlavios, dar foarte sërac, de oarece pământul roditoriu e foarte slab productiv și alte isvoare de câștig nu are, comitetul parohial a hotărît într'o ședință a sa întreprinderea unei colecte pentru zidirea unei biserici din nou. Dela locurile competente nefiind sprijiniți, de oarece de cultivarea popoarelor și în special a Românilor foarte puțin se interesează, ba ne pun chiar pedeci în cultivare, cătră cine dar să ne adresăm rogând după ajutoriu? Nu cătră altul decât cătră marinosul și tot-deuna milostivul popor românesc, care singur să interesează de soartea sa și în nenumărate casuri a dat dovezi sprijinind pe cei sëraci și finzând mână de ajutoriu în tot locul, unde s'a cerut. Urmând cuvintelor din sânta evanghelie „Bate și țese va deschide, cere și țese va da“ rugăm întreg poporul românesc, Onoratele institute de băni, reuniuni de binefacere și ss. nostre biserici, — cari ca surorile se interesează de ss. biserici mai lipsite ajutorându-le — a contribui cu cât de puțin și a îndemna și pe alții — întreprinzând colecte între cunoscuți — având în vedere sântul nostru scop, care fără ajutoriul multora cu greu să va duce în deplinire.

Sperând că glasul nostru va fi ascultat pre-tutindenea între Români a satisfice umilitei noastre rugări, rugăm pre Atotputernicul Dumnezeu să respălătească însutit și înmiit, se dăruiască sênătate și fericire vecinică celor ce au contribuit cu denariul

la zidirea s. noastre biserici și zicem cu cuvintele „Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui“ și iarăș „Veniți binecuvântații părintelui meu, de moșteniți împărăția cea gătită voaue dela întemeierea lumii; căci gol eram și m'ați îmbrăcat, lipsit am fost și m'ați ajutorat“ etc. (Mat. cap. 25 v. 34—37).

Numele tuturor contribuenților vor fi introduse alfabetic intrun album, care se va păstra în s. biserică ca un obiect foarte prețios, ca și următorii noștri să scie cine au fost cei ce au contribuit cu denariul lor la zidirea acestei s. biserici, să le fie mulțămitori și recunoscători totdeauna. În decursul fiecărui an mai de multe ori se vor ridica rugăciuni de mulțămită în s. biserică pentru toți contribuenții.

Contribuirile se se trimită pe adresa mai jos numitului preot în comuna *Hezeresș p. u. Balincz* (comitatul Caraș-Severin). Toate contribuiriile și sumele adunate se vor publica pe cale ziaristică.

Hezerisș, în 7. Aprilie v. 1896.

NB. Deoarece Înaltul Ministeriu ne-a dat licenție de colectare numai până în 34 Iunie n. a. c. rugăm respectuos, ca toate contribuiriile și sumele adunate prin colecte, să ni-se trimită cel mult până în 15 Iunie n. a. c., ca la primire să nu ni-se întâmple unele neplăceri.

Un sincer respuns*)

Alui *Dr. P. Ionescu.*

(continuare)

Cât de injust și imodest e criticul dovedește și împrejurarea, că deși recunoaște că eu am citat după Velea esistența mănăstirii dela Varadia, totuș are necompletanța de a me cualifica de *ușuratic*.¹⁾

Eu nu am avut intențiunea și nici că am pretenșiunea de a scrie studii din Istoria bisericească, am reprodus pe Velea, ca pe unicul isvor pentru noi bănațenii, carele știut e că a făcut o carieră splendidă ca profesor de teologie.

De scrierea lui Velea — basată pe tradiție — m'am folosit intru cât au lipsit alte documente și special noue nu ni e permis a despecta întocmai tradiția, căci de câte ori nu sa documentat a fi tradiția firul Ariadnei, carea conduce pe istoric la aflarea adevăratului fapt istoric; ceia-ce fie-mi permis a o dovedi chiar relativ la despectatele tradiții ale fericitului Velea.

La pag. 200 Velea ne spune — ér ca tradiție —, că a audít dela protopopul Petru Sutu, tradiția comunicată de el relativ la intențiunea lui Iosif II de a fonda

¹⁾ Că te-am numit „ușuratic“ nu este nici injust nici imodest, fiindcă Velea susține în cartea sa, că mănăstirea din Varadia este — după tradiție — din secl. III sau IV.; D-Ta însă susțini — ca fapt istoric — că este din secl. III. De ce nu ai citat *corect* după Velea, ci schimoseși lucrurile? Ai voit să areți, că scii mai mult decât Velea?

în Timisoara un institut teologic; și étă că D-I Dr. Harion Puscaru ne si presintă rescriptul mai fnalt din 14 Iulie 1785 Nr. 6315, emanat în cauza întemeierii „seminariului din Timisoara.

Că nu am citat de unde am reprodus circulariele o am făcut pentru motivul, că cea mai mare parte le am aflat în posesiune privată, cari trec din o mână în alta și nici decât în archive, după cum pretinde criticul.¹⁾

Pe cât inmodest, pe atât de cutezătoriu e criticul când sustine, că eu nu am prezentat nimic nou, dar ce va se dică cele de pe pag. 16—17, cerculariul Episcopului Sacabend despre limba servițului divin, dispusetiunile ierărhiei sərbesci prin cari: se impune și în 1862 folosirea literilor cirile și eschiderea ceaslovelor cu litere latine din biserică, apoi neîndreptățirea gr. or. de a avea biserici cu turn.*)

La capitlul III, care se estinde pe pag. 18—21 nu face nici o observare.²⁾

La capitlul IV în chestia inscripțiilor aflate pe cărțile bisericesci din Caransebes prin D-I prof. I. Balan, dicé criticul că voesce a juca pe originalul, atribuind eu respectivului Domn că n'a cunoscut importanța acelora; cu toate că eu la pag. 22 spun destul de lămurit „asupra căroră ni-a atras atențiunea On. Domn profesor de pedagogie Iosif Bălan,“ prin ce am recunoscut doară că D-I profesor le' aľase.

¹⁾ Dacă le-ai căpătat dela privați, pentru ce cereai dela toate instituttele și reuniunile câte o parte din fonduri? Dar' chiar și cele căpătate dela privați trebuieșe însemnate, căci altfel lumea nu te crede! Și oare ce va zice posteritatea, dară documentele — cari trec din o mână în alta — cu timpul se vor perde, iar D-Ta nu ai însemnat, ca unde ai vėzut documentele, despre cari vorbesci.

²⁾ Cercularele episcopesci se scriu în zeci de esemplare, — grozave descoperiri!

³⁾ La capitlul III nu am făcut nici o observare, fiind aproape întreg capitlul luat din istoria lui Velea. Apoi scopul meu era să arēt, că D-Ta nu esci în stare să studieș documente needate. Dacă ai prelucrat atât de rău documentele căpătate dela privați — precum singur mărturiseșci — ce vei face când vei ajunge într'o arhivă plină de documente și vei aľa acolo documente serise cu litere cirile, căci documentele căpătate prin Caransebes și scrise cu litere cirile nu le-ai putut ceti singur, ci ai recurs la ajutoriul unui domn, care ți-lea cetit, ear' D-Ta ți-ai făcut însemnări scurte. Cum scii D-Ta studia documentele și cât de consciințios esci ne-ai dovedit cu documentul primit dela D-I protopop Ghidiu, în care în loc de „*Christoph*“ ai cetit „*Geistog*“ în loc de „*Kindl*“ ai cetit „*Liedl*“, în loc de „*Ios*“ ai cetit „*Ig*“, deși aceste subserieri sunt în document legibile. Dacă ai studiat în modul acesta un document foarte bine conservat, ba chiar tradus în limba românească, ce vei face cu documentele serise în limbi streine și netraduse? Este adevărat, că în respunsul D-Tale ne spuni, că limba sərbescă o scie tatăl D-Tale, dar ce vei face cu limba germănană și latină? De sigur ai vre-un unchiu, care scie latinesce și vre-un văr, care scie nemțesce și sunt disponibili.

Cum că în adevăr eu am constatat, că aceeași mână carea a scris pe mineiul luni Septembrie, a scris și pe cel al luni lui Martie, sper că nici D-I profesor Balan nu va contesta.¹⁾

Și permite criticul a sustine, că numai prin o fantasmă deosebită că numitul Lazar Popoviciu a fost dascăl pe când constatat e, că însuș se numește pe mineiul Septembrie de două ori dascăl.²⁾ Ți se pare pe cel al lui Martiu diacon în Iaz; este deci prea natural, că fiind în Iaz și numindu-se dascăl încă în 1749 va fi funcționat ca atare și în anii antecedenti, după cum însuș se numește încă și înainte de a se face diacon, adecă de an. 1747, după cum citează criticul inscripția cu text slav.

Mai curend încapă osebă fantasmă în combinațiunea criticului — lipsită de ori și ce temei —, că respectivul L. Popoviciu ar fi venit din România.³⁾

Eu am Țis că sa făcut diacon în 1848, adecă Țisesem pe baza dovedilor avute, că înse inscripția slavonă citată de critic dovedește că sa făcut diacon în 1747, aceea nu împoartă, căci noi — așa cred nu tractăm aici amănunte din biografia lui L. Popoviciu, ci prin reproducerea inscripțiilor, am dorit se dovedesc: că un dascăl românesc și ulterior diacon și preot, a scris în 1749 cu literele latine.

Se admitem d. e. chiar fantasmă că L. Popoviciu a venit din România, se nu fie avut el oare alt centru unde se stabilească spre a propaga lumină, ci chiar în sătulețul Iaz?!

Criticul în adevăr numai prin o fantasmă deosebită, face deducțiuni ca L. Popoviciu a venit ca dascăl la școala

¹⁾ Cât esci de nerecunoscătoriu față de D-I profesor Bălan, care Ți-a ajutat atât la Țetirea documentelor! Trebuie să-Ți spun, că lovesci adevărul în față, dacă susȚini, că D-Ta ai constatat aceeași scrisoare pe ambele minee, căci pe aici toată lumea știe, că mult înainte venirii D-Tale D-I profesor Bălan aflate inscripțiunile respective, constatase, că este aceeași scrisoare, ba chiar le-a fotografat și trimis la Academia română, de unde a căpȚtat o scrisoare de mulțămă. Din asemenea celor două notiȚe citate de D-Ta nici n'ai putut constata, că sunt scrise de mâna lui Lazar Popovici, ci numai cunoscând și o a 3-a notiȚe scrise cu litere latine și cu text slavon publicată de altcum de mult și în Foaia diecesană. Scrisoarea acestei notiȚe este a celui individ care a scris notiȚa din mineiul luni lui Septembrie adecă a celui, care a venit în „Țara Bănatului“ ca dascăl. Sub textul notiȚei slave se află scris „Diacon Ias“. Numele e șters. Astfel numai prin mijlocirea acestei notiȚe de D-Ta trecută cu vederea se poate constata, că cele 2 sunt scrise de Lazar Popovici. Față cu aceste mai poți susȚinea, că D-Ta ai constatat ceva? Nu este bine, să se redice cineva la o înălȚime atât de mare, ca să se mai poată cunoaște nici pe sine.

²⁾ Dar' nu zice, că a fost dascăl în Iaz pecum susȚini D-Ta.

³⁾ El zice apriat, că a venit în țara Bănatului și e posibil, că a venit din țara românească.

din Caransebes, adecă instruind el pre alȚii; cum rămâne atunci cu propria recunoștinȚă alui Popoviciu „De am Invetiat gramaty în școala Karansebesului“.

AuȚi lume, istorie eminentemente originală, la an. D-lui 1749 gimnasiu românesc la Caransebes!; cine îl vor fi întemeiat? Sigur Serbii, pentru cultura Românilor.⁴⁾

În adevăr „nostim“ mai e criticul! Se consultăm istoria și rațiunea. Criticul însuși recunoaște, că școala din chestiune a fost școală latină, căci așa se numiau clasele ei inferioare, cea ce în adevăr și documentaȚia inscripția literelor latine, căci doară nu va fi atȚt de credul On critic se susȚină, că Episcopii serbesci ar fi tolerat ase scrie cu litere latine în monastirile lor; pe când eu produc document din 1862.⁵⁾ căci nici macar atunci nu ni au permis se scriem cu litere latine.

„Noi nu șciam până acum, că în școala gramaticală din Caransebes sau cualificat diaconi pentru a potea fi preoti deseversiti“ Țice criticul.

Regretăm, că criticul nici macar acel adevăr nu'l recunoaște, că până la fondarea institutelor teologice de pe la finea secl. 18, preotimea noastră se cualifica pe cale privată în Țetire, scriere și cântare; ⁶⁾ ori în cel mai favoritoriu cas în așa numitele școale gramaticale.

Asupra punctelor 2. „Activitatea ierarhiei serbesci pentru întemeierea școalelor“, 3. Școala de CarloveȚ“, 4. „Convict și alumneu“, 5. „Școala clericală“, cari se estind pe pag. 23—28, trece simplaminte la ordinea Țilei, sub convent că acele pot avea interes pentru Serbii. Au nu știe criticul, că sunt încă și astăȚi mulȚi încă înviȚă din cler mai și civili chiar, cari și-au făcut studiul în școalele din CarloveȚ?⁴⁾

Pentru ce a scris asupra acelor și fericitul Saguna în Istoria sa bisericească, carea de altcum nu este studiu special școlar?⁵⁾

(Va urma)

LecȚiuni

din Istoria bisericească pentru școalele elementare superioare și medii interioare.

Încreștinarea popoarelor

Creștinismul în Europa

Imperiul roman s'a împărȚit la anul 395 în imperiul roman de vest (apus), cu reședinȚa în Roma, și imperiul roman de est (răsărit), cu reședinȚa

¹⁾ Nu șchimosi lucrurile D-le! Unde și când am susȚinut, că în Caransebes a fost gimnasiu românesc?

²⁾ De sigur nu e descoperit de D-Ta, Ți-l'a dat cineva de milă.

³⁾ Dar' atunci cum stăm cu mult trimbiȚata cultură bisericească naȚională?

⁴⁾ După capul D-Tale ar trebui să se scrie astăȚi istoria celor mai multe universități din Germania, FranȚa etc., unde și-au câșȚigat Românii cultura.

⁵⁾ Șaguna a scris istoria bisericească universală.

în Constantinopol. Imperiul de vest s'a susținut până la anul 476; cel de est până la anul 1453.

Pe ruinele acestui imperiu slăbit, și apoi cucerit de diferite popoare, s'au ridicat o mulțime de state, dintre care unele se susțin și astăzi. Popoarele acestor state, precum și ale statelor formate afară de marginile fostului imperiu roman, s'au încreștinat în decursul secolilor V—XIV. prin misionari parte dela Roma, parte dela Constantinopol.

Dela Roma s'au încreștinat: *Francii* în secolul V.; *Anglosaxonii* în secolul VI.; *Germanii* în secolul VII. și VIII.; *Danezii*, *Svezii* și *Norvegii* în secolul IX.

Dela Constantinopol s'au încreștinat *Slavii* și anume: *Bulgarii*, *Moravii*, *Croatii*, *Sârbii* și *Boemii* în secolul al IX, iar *Polonii* și *Rușii* în secolul X.

Încreștinarea *Ungurilor* s'a început (950) dela Constantinopol și s'a finit dela Roma.

Până în secolul al XV. creștinismul a prins rădăcinii la toate popoarele din Europa, afară de Turci.

Creștinismul în celelalte continente

Din istoria apostolilor și a urmașilor lor am văzut, că religia creștină s'a lătit preste însămănate părți din Asia și Africa. Dar persecuțată de *Arabi* prin secolele VII—XIII., apoi de *Turci*, începând dela secolul XIV. încoace, Creștinii din aceste continente s'au împușinat.

În timpul mai din urmă Creștinismul a făcut frumoase progrese în *Asia* printre *Tătari*, *Chinezi*, *Inzi* și *Japanezi*; iar în *Africa* mai ales prin ținuturile ocupate de Europei.

În *America* încă sunt mulți Creștini, nu tocmai așa de numeroși sunt în *Australia*.

Varietăți

Decisul reprezentanței orașenesci, de care am amintit în numărul trecut, cuprinde între altele: „Adunarea generală își exprimă indignațiunea și condamnă procedura acelor indivizi din orașul nostru, cari venând după interesele lor meschine și desconsiderând și vătămând interesele cele mari publice în mod răutăcios și tendențios, au trimis telegrame și corespondențe la jurnalele din capitală cu scop de a seduce opiniunea publică, de a suspiciona patriotismul cetățenilor din Caransebeș, de a ataca fără nici o bază pe primarul orașului și institutele de învățământ gr. or. din loc, anume institutul teologic și pedagogic. Mai departe își exprimă indignațiunea și condamnă procedura acelor indivizi, cari conduși de rea voință în nesocotința lor se încearcă a sămăna discordie între civili și militari și a conturba între dâșii bună înțelegerea de până aici....”

Internatul din Cernaufi. Abia o lună și jumătate se implinesce dela ivirea în publicitate a apelului „Societății pentru cultura și literatura română”, când ea prin ofertul său de 10.000 fl. porni în mijlocul publicului marea colectă națională, și însași puse cea dintâi peatra fundamentală la clădirea *internatului pentru școlarii generațiilor viitoare ale neamului nostru*, — și azi, după un timp atât de scurt, ofertele publicate deja trec binișor peste considerabila sumă de 20.000 fl. Petrecând cu atențiune încurgerea de până acum a ofrandelor, cu inimă veselă și plină de mândrie națională trebuie să constatăm că poporul român bucovinean, pe lângă toată sărăcia sa, pe lângă toată amorteala spiritului său național, în care tânjește încă și azi, — el scie totuși să-și înțeleagă marile interese periclitare și se însufleșește pentru cauzele mari ale neamului său. — *Gazeta Bucovinei*.

Reuniunea rom. de cântări și muzică din Caransebeș aranjază Marți, în ziua sântilor Constantin și Elena, după amiază, un maial, în teșul Dlui Fuszfás. În cas de timp nefavorabil maialul se va ținea în Dumineca viitoare. Întrarea după bunăvoință.

Rabinul și tricolorul magiar. Vorbirea millenară în sinagoga din Brașov a ținut-o rabinul Wézel Albert. Între alte minunății a făcut și următoarea senzațională descoperire: Roșu, alb și verde sunt de origine colorii jidovesci, și anume: roșul a fost culoarea viței lui Rubin, care după filozofii israeliți simbolisa hegemonia legii, albul a viței lui Levi și înseamnă lumina și maiestatea, iar verdele a viței lui Simeon și însufla speranță. Stindardul roșu-alb-verde înseamnă deci domnia, maiestatea și buna speranță a jidovimeii în viitoriu.

Rectificare. În Nr. trecut al F. D. pagina 4 coloana 2 și rîl 12 de jos se citească Stroiciu, în loc de Haliciu.

Concurs

Pre baza ordinațiunei cons. ddtó 22. Februarium a. c. Nr. 410 B. se escrie concurs pentru postul de paroh la parohia de clasa I. din **Moldova-noauă** cu termin de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană”.

Emolumentele sunt:

- 1) dela societatea căilor ferate a) bani gata 300 fl.
- b) 12 caré de lemne libere de taxă,
- 2) locuință liberă dela comuna bisericească în casa parohială Nr. 175.
- 3) celelalte venite parohiale usuare.

Alegendul paroh are în privința filiilor Padina-Mateiu și Carlsdorf a se acomoda ordinațiunilor consistoriale esistente.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie sînt avisați, ca recursurile lor instruate conform prescrișelor bisericesci și adresate comitetului parohial din Moldova-noauă, să le substearnă oficiului protopresbiterial gr. ort. rom. din Iam în terminul susamintit, — avend dâșii cu scirea protopresbiterului tractual a se înfățișa în sânta biserică din Moldova-noauă, în vr'o Duminecă sau sêrbătoare.

Moldova-noauă în 27 Aprilie 1896.

1—3 [33]

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine Filip Adam ppresbiter.

Licitațiune minuendă

Pe baza încuviințării Ven. Consistoriu diecesan dđto 13 Februarie 1893 Nr 389 B. se escrie licitațiune minuendă pentru darea în întreprindere a zidirei casei parohiale din comuna **Marga**.

Prețul de esclamare la edificarea acestui edificiu este 802 fl. 26 cr.

Licitațiunea se va ținea Duminică 9 Iunie a. c. st. v. la 9 oare a. m. în edificiul școlii din loc.

Reflectanții vor avea a depune la începutul licitațiunii vadiul de 10% în bani gața sau hârtii de valoare.

Planul și specificațiunea de spese și măsuri se pot vedea ori și când la oficiul parohial din loc.

Se vor admite ca licitanți numai oameni probați, de omenie și esperți.

Marga la 15 Mai 1906 st. v. 1—3 34

Georgiu Ivanescu
președ. com. par.

Iosif Olariu
not. com. par.

Licitațiune minuendă

Pe baza încuviințării Ven. Consistoriu diecesan dđto 22 Iulie No 2037 ex 1891, se escrie licitațiune minuendă pentru astrucarea bisericii cu tinichea și repararea zidurilor ei etc. din comuna **Delinești**.

Licitațiunea se va ținea la 16/28 Iunie a. c. la 11 oare antemeridiane în s. biserică după finirea serviciului divin, cu prețul de esclamare de 954 fl. 48 cr.

Reflectanții au se depună vadiul de 10% din prețul de esclamare în bani gata sau hârtii de valoare.

Specificațiunea de spese și măsuri se pot vedea ori și când la oficiul parohial gr. ort. rom. din **Delinești**.

Se vor admite ca licitanți numai oameni de omenie și esperți.

Delinești la 6/18 Maiu 1896.

2—3 [31]

Comitetul parohial.

Licitațiune minuendă

Pe baza încuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan dđto 24 Septembrie 1895 Nr 2918 Sc. se escrie licitațiune minuendă pentru repararea din lăuntru și din afară a edificiului școlar român gr. or. din **Retișor**.

Prețul de esclamare 493 fl. 66 cr. v. a.

Licitațiunea se va ținea în 14/26 Maiu a. c. la 11 oare antemeridiane în edificiul școlar.

Specificațiunea se poate vedea ori și când la președintele comitetului parohial din loc.

Reflectanții vor avea a depune la începerea licitațiunii vadiul de 10% în bani gata ori în hârtii de valoare.

Admiși la licitare vor fi numai oameni probați, cu esperință și onești.

Din ședința comitetului parohial în **Retișor** în 29 Marte 1896. 2—3 [30]

Iosif Neagoe m. p.
preș. com.

Iosif M. Pécuarriu m. p.
notariu com.

Prima fabrică de țigle pentru siguranță

Stefan Bohn et Comp. Lugoj,

recomandă produsele sale:

➤ Prima cărămidă de zid ➤

Prețuri foarte ieftine.

Mai departe:

Țiglă de coperiș pentru siguranță.

Cea mai nouă invențiune senzațională pe terenul acesta.

Pentru Lugoj și împrejurime 60 cr. metrul.

Aceste țigle sunt numai de câte 28—30 chilograme la metrul □. În urmarea acestei greutatei foarte neînsemnate, caferii sufer foarte puțin. Țiglele acestea sunt și impregnate așa, cât construcția de lemn e asigurată în contra umezelii, ce se conservează în timp îndelungat.

Întocmirea de construcțiuni întregi se primesce pentru prețuri moderate, executându-se din materialul cel mai bun pe lângă garanție de mai mulți ani. Se roagă pentru comande numeroase

cu stimă:

Stefan Bohn et Comp. Lugoj

Fabrici de țiglă:

În **Lugoj** lângă drumul ce duce la **Bocșa** și **Reșița**; în **Chichinda-mare**, **Hatzfeld**, **Sânt-Hubert** și **Károly-liget**.

1— [32]

În vitare.

Domnii acționari ai

țiglariei și societății de clădire din Caransebeș

sunt invitați a participa la

I-a adunare generală,

care se va ținea în 10 Iunie 1896 la 5 oare p. m. în sala Comunității de avere.

Ordinea de zi:

1. Raportul direcțiunii,
2. Raportul comisiunii supraveghietoare.
3. Decisiuni asupra raportului și bilanțului.
4. Alegerea comisiunii supraveghietoare.
5. Alegerea a 2 acționari pentru autentificarea protocolului.

Domnii acționari cari voesc să participe la această adunare generală sunt rugați a depune biletele lor interimale pe lângă contraadeverința*) cu 3 zile înainte de ținerea adunării (adecă până la 7 Iunie a. c.) în localitățile societății (Moara Dlui Hermann Schmidt).

Direcțiunea.

*) § 12 al Statutelor.

BCU Cluj Contul bilanțului Library Cluj

Credit.				a țiglariei și societății de clădire din Caransebeș.				Debet.			
Contul edificiului	4800	—			Contul capitalului de acții			21200	—		
„ Investării	1372	95	6172	95	Restul descumpărării la Dnii Müller & Brancoviciu			5680	—		
„ de fondare			2880	—	Contul acceptelor în circulațiune			4200	—		
„ cuptoriului (Ringofen)			15077	36							
„ requisitelor			650	83							
„ speselor de fondare			427	24							
„ casei			943	23							
„ mobilelor			40	—							
„ asigurațiunii la cas primejdios			84	85							
Anticipațiuni la lucrători			135	34							
Deposit de cărămidăe crudă și arsă	4387	51									
„ de țiglă de acoperiș	280	59	4668	10							
			31080	—						31080	—

Caransebeș, în 31 Decemvrie 1895.

Ilie Curescu, m. p.
Președinte.

Francisc Dachler, m. p.
Director conduc.

Const. Burdia, m. p. P. Brancoviciu, m. p. I. Neuerer, m. p. Em. B. Keppich, m. p. G. Perlfaster m. p.
membrii în direcțiune.

Contul bilanțului de față, asemănându-se cu registrele principale și ajutătoare, s'a aflat preste tot co-respuzătoriu.

Caransebeș, în 27 Martie 1896.

Traian Barzu, m. p. Carol Schwab, m. p. Dr. B. Hegyesi, m. p. A. Klein, m. p. F. Schmidt, m. p.
Membrii în comisia revisuitoare